

Liigiti kogumise töötuba Zero Waste Estoniaga

KRISTIINA KERGE
MARIANNE SEPP

24.08.2026

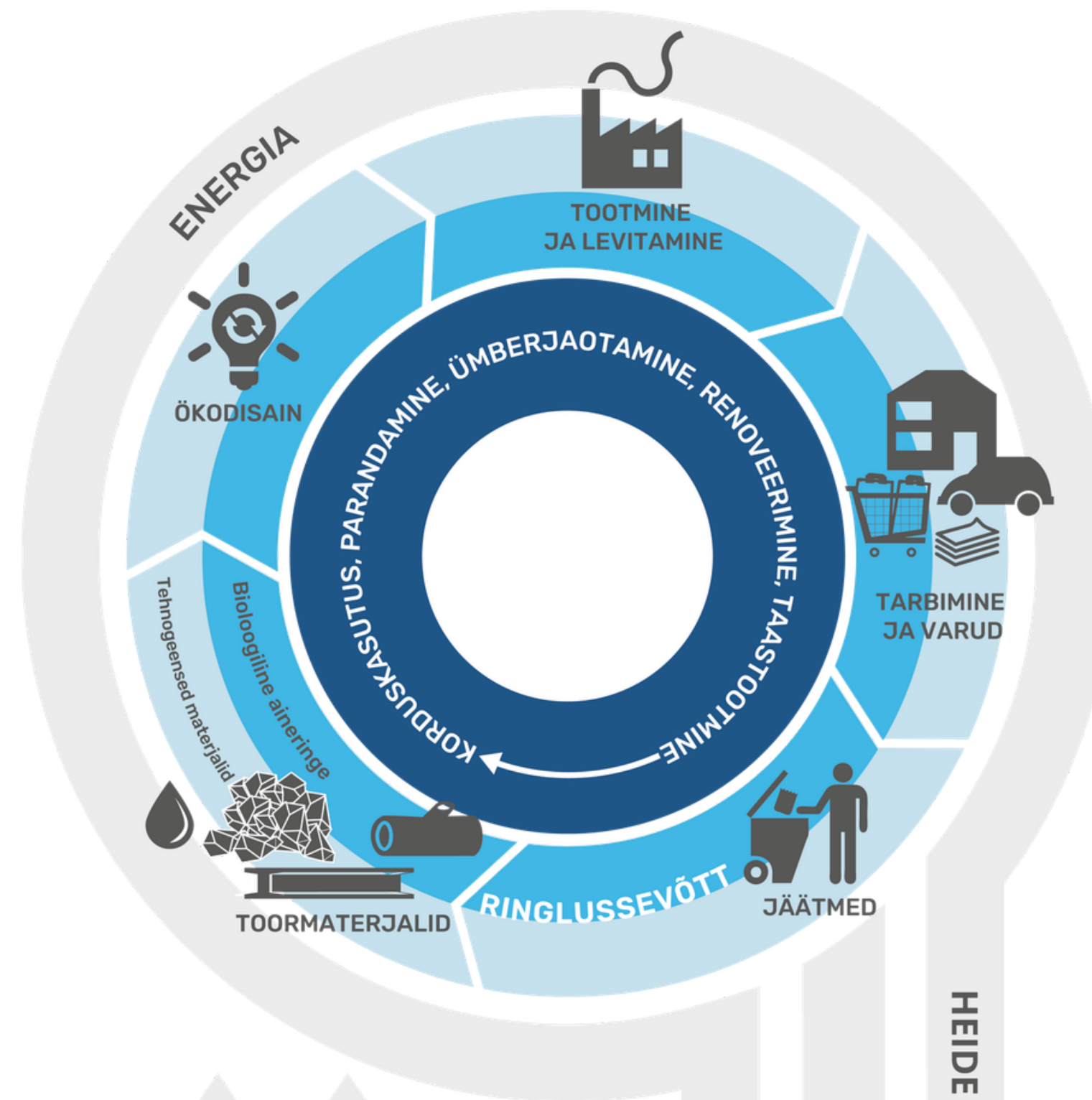
Mis juhtuma hakkab

- Sissejuhatus: mis on liigiti kogumine ja ringmajanduse pikaajaline suund
- 2 harjutust väikerühmades
- arutelud
- praktilised näited jäätmetekke ennetamisest
- praktilised näited jäätmete liigiti kogumisest

Ringmajanduse mudel

Meetodid:

- jagamine
- parandamine
- hooldamine
- korduskasutus
- restaureerimine
- ringlussevõtt

1. Kas lahendus vähendab toormaterjalide ammutamist loodusest?

2. Kas lahendus vähendab jäätmete hulka?

Ringmajanduse põhimõtted

1. **Vähendada jäätmeid ja reostust** õhku, vette, pinnasesse jne- puhas ja efektiivne tootmine
2. **Tooted ja materjalid on ringluses (vähendab toormaterjalide ammutamist loodusest)** - kauakestvad tooted, kinnised ringid (closed loops)
3. **Looduse taastamine** -toitainete tagasitoomine, ökosüsteemide taastamine

Milliseid jäätmeid tekib kõige rohkem?

- biojäätmed, puulehed,
- pakendid - kilepakendid,
- riided ja jaltsid
- pehmendus pkendis, peno, mullikile
- papp ja paber - reklaamid, pappkastid
- foolium
- mänguasjad
- tuhk
- kassiliiv
- koerajunnid
- ehitusjäätmed, mööbel

Arutelu rühmades

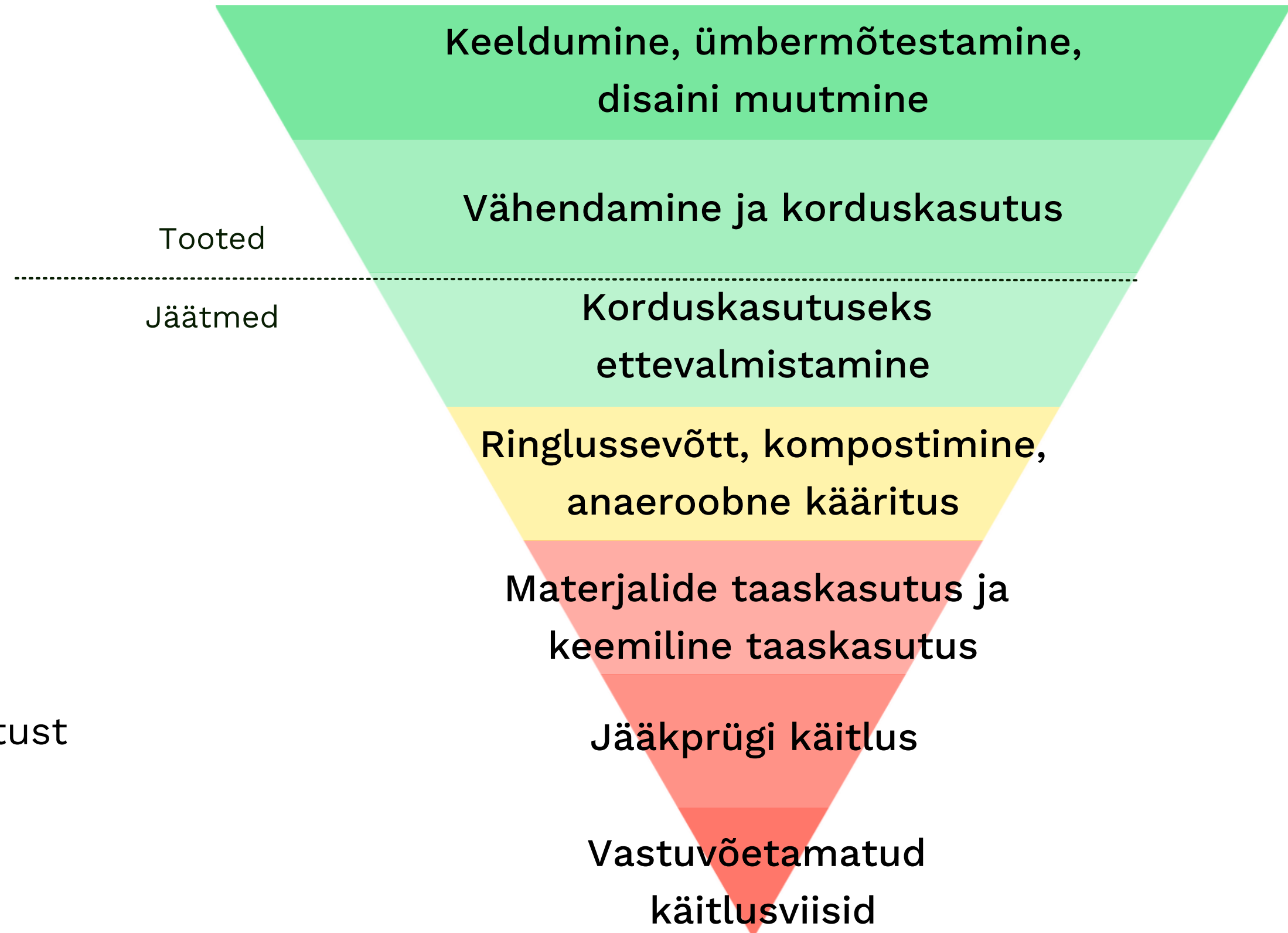
Valige kahte tüüpi jäätmed ja pange kirja:

- kuidas saaks neid jäätmeid vähendada ja vältida?

Arutelu kokkuvõte:

- **Kiirmood / tekstiilijäätmed** → tootjavastutus, tarbija valik (kvaliteetsem toode, uuskasutus, parandamine/parendamine, jagamine, rentimine, korduskasutus), parandusõigus, teadlikkuse tõstmine, parandamise oskused
- **Biojäätmed** → teadlikud tarbimine, ostunimekirjad, planeerimine, emotsiooniosustude vältimine, oma karbiga ostmine, toidukapid, *jagamine (sh loomadele)*, säilitamine, uue toidu valmistamine jääkidest, kõlblik kuni vs parim enne.
 - kompostimine - ei ole toidujäätmete vähendamise meetod, vaid juba tekkinuv toidujäätmete väga hea käitlemise meetod
- **Aia- ja haljastusjäätmed** → kas riisuda, kas niita? Elurikkuse alad lisada linna planeeringutesse.

Zero Waste hierarhia

Tugineb EL jäätmehierarhial

- ingliskeelselt leitav [siit](#) käsiraamatust
- eestikeelne ilmub 2026 lõpus

2019

178g

2023

60g

Segaolmejäätmete hulk inimese kohta vähenes ligi 3 korda.
Võrreldes eelmise laulupeoga.

2023 peo ingliskeelne kokkuvõte leitav [siit](#)

2023 peo eestikeelne lühikokkuvõte leitav [siit](#)

2025 peo kohta saad kuulata [siit](#)

Parandusteenused, algatused ja ettevõtted

Jäätmejaam +
parandustoad +
ringlustuba
(TALLINN)

SAKU Ringlustuba

Riiete vahetamine
+ töötoad +
vahendid
parandamiseks

Töökoda +
rändüritused +
õpetusvideod
(TARTU)

Light as a Service

Toode kui teenus

Kogukonnakeskus
+ õppeaed +
parandustöökoda
(TALLINN)

Greendice Ringy Foxway

Tarbi toitu targalt
kampaania

OLMEJÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JUHEND

KLIIMAMINISTEERIUM

Biojäätmed

Kogu liigiti komposti, biogaasi ja kääritusjäägi tootmiseks.

Vanapaber

Kogu liigiti uue paberi, pakendite, lainepapi, ehituspapi ja tselluvilla valmistamiseks.

Paber- ja kartongpakend

Plast- ja metallpakend

Kogu liigiti uute pakendite (plastpudelid, kilekotid, kastid) ja ehitusmaterjalide tootmiseks.

Klaaspakend

Kogu liigiti kergkillustiku, klaasvilla ning uute purkide ja pudelite valmistamiseks.

Sega-olmejäätmed

Sageli ei ole neist võimalik välja sortida materjale ümbertöötluks, kuid saab toota energiat.

Pärnus avalike mahutitega
(septembrist 2027)

OLMEJÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JUHEND

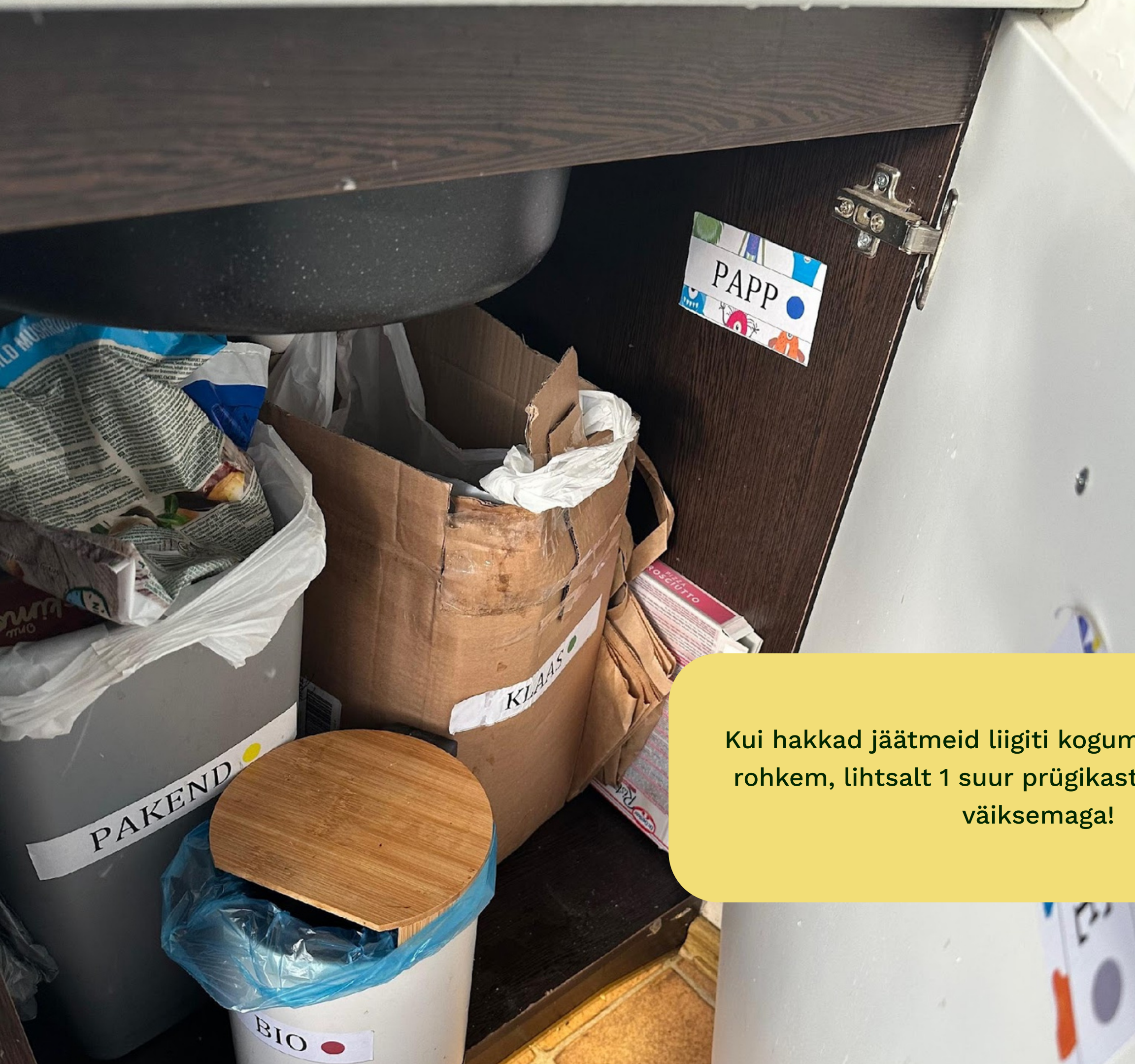

KLIIMAMINISTEERIUM

LOE LISAKS

	Biojäätmed	Vanapaber	Paber- ja kartongpakend	Plast- ja metallpakend	Klaaspakend	Sega-olmejäätmed
	Kogu liigiti komposti, biogaasi ja kääritusjäägi tootmiseks.	Kogu liigiti uue paberi, pakendite, lainepapi, ehituspapi ja tselluvilla valmistamiseks.		Kogu liigiti uute pakendite (plastpudelid, kilekotid, kastid) ja ehitusmaterjalide tootmiseks.	Kogu liigiti kergkillustiku, klaasvilla ning uute purkide ja pudelite valmistamiseks.	Sageli ei ole neist võimalik välja sortida materjale ümbertöötamiseks, kuid saab toota energiat.
SOBIVAD ✓	Riknenud toit ja toidujäätmed, puu- ja köögiviljad ning koored, liha- ja kalajäägid, väikesed luud, kohvipaks, teepuru, munakoored ja pähklikoored, üksikud majapidamispaberid, lilled, toataimed (ilma potita) ja nende muld.	Ajalehed ja ajakirjad, reklaamlehed, vihikud ja kaustikud, kontoripaber, jõupaber, papp, ümbrikud (ka kileaknaga), raamatud (ka kõvade kaantega).	Pappkastid ja -karbid, sh puhtad ja tühjad papist või paberist toidupakendid, ravimikarbid, paberimassist munakarbid, paberkotid (ka kileaknaga), pakkepaber.	Tühjad plastpudelid ja -karbid, konservikarbid ja metallpakendid, joogikartong (piima-, mahla-, jogurtipakendid), kilekotid, korgid ja kaaned, kommi- ja šokolaadipaberid, kohvitopsid ja muud ühekordsed nõud, vahtplast.	Klaasist moosi-, supi- jm purgid, õlipudelid, lõhnaõli ja kosmeetikapudelid ja -purgid, toiduainete ja toidulisandite pudelid ja purgid, värvilised ja värvita klaaspudelid.	Oluliselt määrduvad tekstiil, pakend, paber ja papp. Lemmiklooma väljaheited, mähkmed, hügieenisidemed, suitsukonid, tuhk, tolmuimejakotid, suured kondid, kosmeetika, küünlad, katkised nõud, majapidamispaber.
EI SOBI ✗	Pakendid, vedelikud, õli, ravimid, lemmiklooma väljaheited, tuhk, suitsukonid, kohvikapslid, suured kondid, mähkmed, hügieenisidemed, kunstlilled, plastist lille- ja salatipotid, oksad. Kompostitavad või biolagunevad nõud.	Väga määrduvad või vettinud papp ja paber, tualettpaber, salvrätid, küpsetuspaber, ühekordsed kohvitopsid ja papptaldrikud, kopeerpaber, võipaber, jäätisepaberid, kommipaberid, tapeet, kiletatud paber, joogikartong ehk tetrapakendid.	Mänguasjad, mähkmed, hügieenisidemed, ehitusmaterjalid, rõivad ja jalanõud, kartongist ja paberist pakendid, klaaspakendid, põllumajandusplast. Muud plastist, kummist, metallist tooted, mis ei ole pakendid.	Aknaklaas, peegelklaas, keraamika, savi, kristall ja portselan, lambipirnid, kuumakindel klaas, optiline klaas.	Toidujäätmed, aia- ja haljastujäätmed, tühjad pakendid, ohtlikud jäätmed, ravimid, süstlad, tule- ja plahvatusohtlikud jäätmed, patareid, akud, elektroonika, e-sigaretid, ehitusjäätmed, vedelad jäätmed.	
KUIDAS? ⓘ	Pane mahutisse võimalusel lahtiselt, riknenud toit ilma pakendita ja nõrutatult. Võib kasutada paberkotti või biolagunevat ja kompostitavat kotti (standard EN 13432 või märgis OK Compost).	Pane mahutisse lahtiselt või paberkotis. Hoia materjal kuivana. Klambreid, kleeplinte, kileaknaid eemaldada pole vaja.	Pane mahutisse lahtiselt või paberkotis. Pappkarbid ja -kastid voldi lapikuks. Hoia materjal kuivana. Klambreid, kleeplinte, kileaknaid eemaldada pole vaja.	Pane mahutisse lahtiselt või läbipaistvas kotis. Pakendid peavad olema tühjad, vajadusel loputa kergelt. Korgid ja kaaned võib peale jätta. Võimalusel eralda üksteisest erinevatest materjalidest pakendi osad.	Pane mahutisse lahtiselt. Vajadusel loputa kergelt. Korgid ja sildid võib peale jätta, eemalda kaas.	Kergesti lenduvad või määrivad jäätmed pane koti sisse. Ülejäänud jäätmed võib mahutisse panna lahtiselt.

Kui hakkad jäätmeid liigiti koguma siis neid ei teki rohkem, lihtsalt 1 suur prügikast asendub mitme väiksemaga!

10kg biojätmetest saab 1 m3 biogaasi,
millest saab 1L kütust ja sellega saab sõita 3km

Ettevõttes või organisatsioonis liigiti kogumiseks tee juhis nendest jäätmeliikidest, mida teil konkreetses kohas tekib!

<https://liigitikogumine.ee/et>

EL jäätmehierarhia

Zero Waste hierarhia

Enim eelistatud

Vältimine

Korduskasutuseks
ettevalmistamine

Ringlussevõtt

Muu taaskasutus, nt
energia taaskasutus

Kõrvaldamine

Tooted

Jäätmed

Keeldumine, ümbermõtestamine,
disaini muutmine

Vähendamine ja korduskasutus

Korduskasutuseks
ettevalmistamine

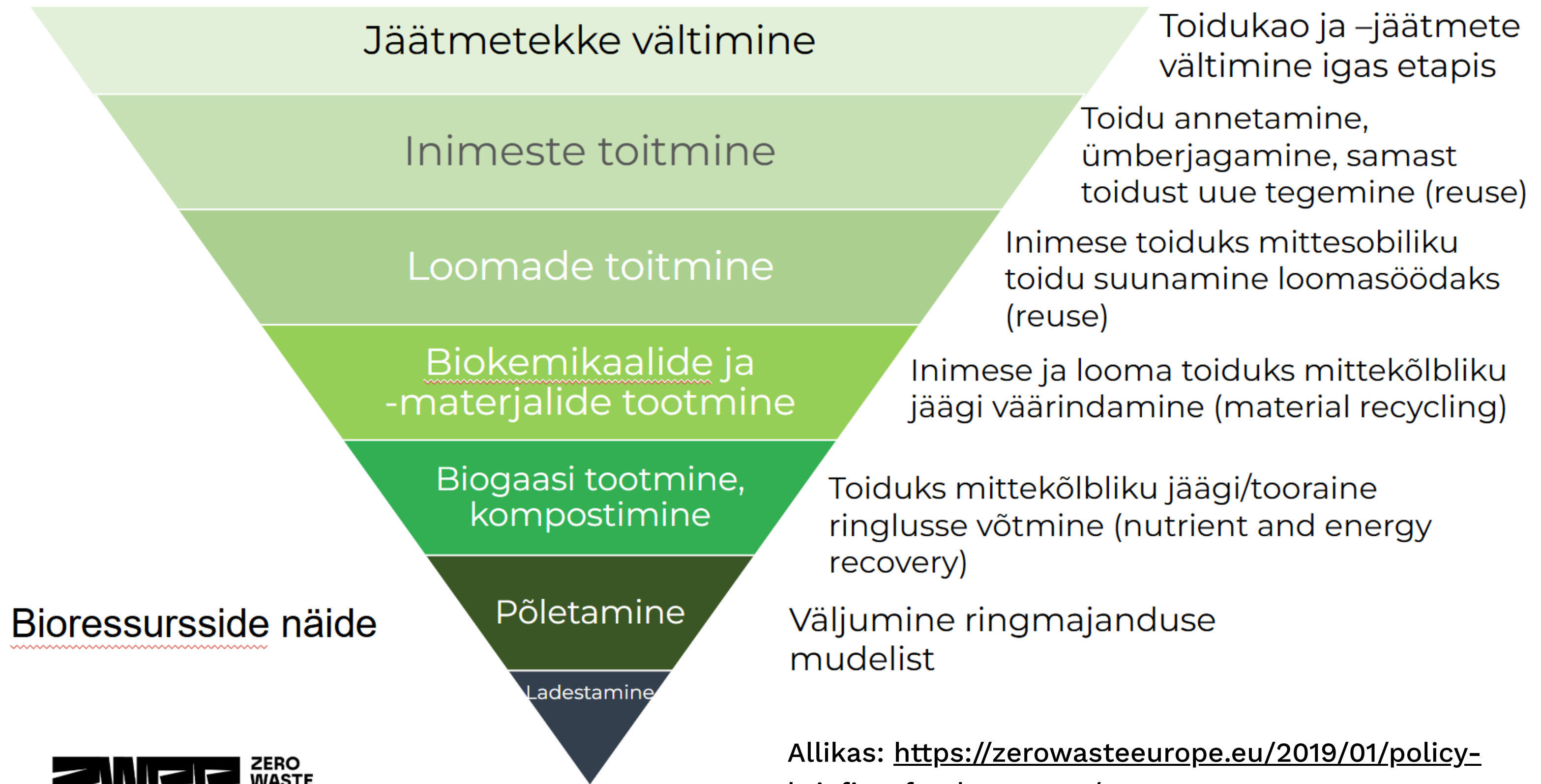
Ringlussevõtt, kompostimine,
anaeroobne kääritus

Materjalide taaskasutus ja
keemiline taaskasutus

Jääkprügi käitlus

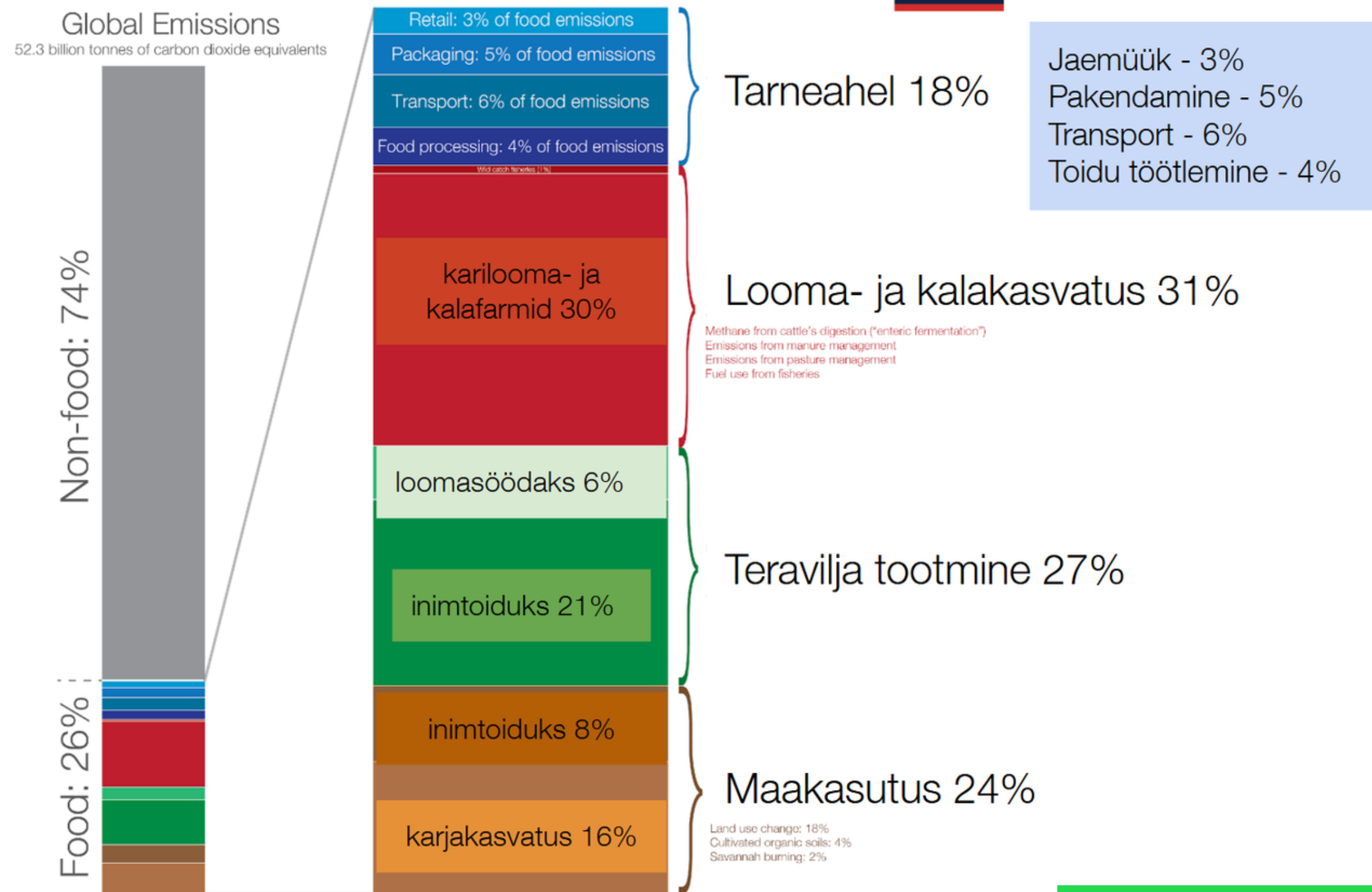
Vastuvõetamatud
käitlusviisid

Vähim eelistatud

Global greenhouse gas emissions from food production

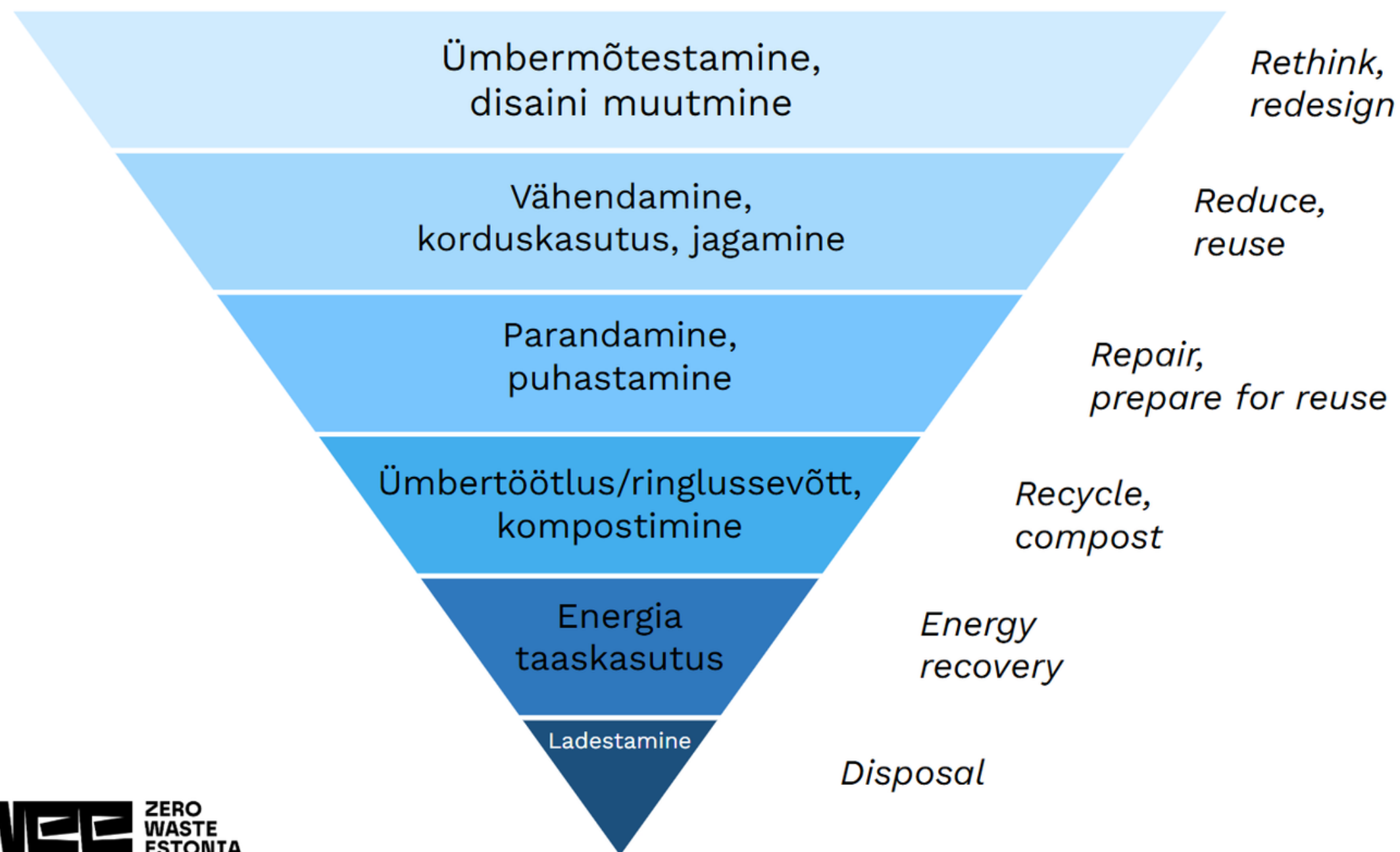
Our World
in Data

Data source: Joseph Poore & Thomas Nemecek (2018). Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. Published in *Science*.
OurWorldinData.org – Research and data to make progress against the world's largest problems. Licensed under CC-BY by the author Hannah Ritchie.

<https://ourworldindata.org/food-ghg-emissions>

Ringmajanduse põhimõtted jäätmehierarhial

Regulatsioonid ja kasulik info

- Pärnu linna jäätmekava 2024-2028
- Pärnu linna jäätmekava 2027-2031
- Pärnu linna jäätmehoolduseeskiri
- Riiklik jäätmekava 2023-2028
- Jäätmeaadus
- Pakendiseaadus
- EU direktiiv (EL) 2024/1799, mis käsitleb kaupade parandamist edendavaid ühiseid norme.
- Keskkonnahoidlike ürituste juhend
- Uuringutel, kaasamisel abiks

10. septembril 2026 toimub Pärnu linna jäätmekava aastateks 2027–2031 avalik arutelu.

[illegible]

<https://kliimaministeerium.ee/jaatmete-liigiti-kogumine>

Kuumasaared.ee

Zero Waste Estonia

Loomes tööriistu ja teeme koolitusi, mis aitavad organisatsioonidel ja omavalitsustel vähendada jäätmeteket.

www.zwee.org

- Täiendkoolitused, materjalid
- Zero Waste sertifikaat (ZW city & ZW bussiness)
- Rahvusvahelised koostööprojektid (PS Lifestyle, CARE, ESG Tool Interreg BSC, STICT-EU, BEZWA2 Erasmus+)
- Eesti Zero Waste konverents

**#Break
Free
From
Plastic**

